

รายงานผลการจัดกิจกรรม
กิจกรรมถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง “ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานพระราชพิธี
งานรัฐพิธี และงานศาสนพิธี”

รายชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมฯ

1. นายสมศักดิ์ จิตติวิสุทธิวงศ์ (คุณเอื้อ/ประธานเปิดโครงการ)
2. นางสาววิภาวี ศรีเจริญ (คุณอำนวย /คุณกิจ 1)
3. นายฉัตรฐาพงศ์ คงทุง (คุณกิจ 2)
4. นางสาวเพียงเพ็ญ โกละกะ (คุณลิขิต 1)
5. นางสาวนงลักษณ์ นิลตีบ
6. นางวรรณเพ็ญ บัวรักษ์
7. นางนิรมล แก้วสะแสน
8. นายภพธร สุระพร
9. นายสุรวัฒน์ คูหพันธ์
10. นางสาวขวัญกมล ปักกระโน
11. นายพิชัย วัฒนาวานิชกุล
12. นายธรรมนาถ ชัยฤทธิ์
13. นางสาวกมลพรรณ ศรีปากแพรก
14. นางสาวพรพิมล ยาวิลละ
15. นางวรรณภา ไทยทอง
16. นางสาวสิริกานต์ เขาว์นุ่น
17. นายวรวิทย์ บัวจิตต์
18. นางสาวจมาพร หมื่นชนะ
19. นางจิตวัฒนา พัฒนศิลป์
20. นายกิตติพงษ์ ศิริเดช
21. นายสมภพ ทองเต็ม
22. นายติลก เป้ไทสง
23. นางสาวศรีไพรแพร จันทนุรัตน์
24. นางสาวมนธิยารัตน์ สังฆะโณ

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

นายสมศักดิ์ จิตติวิสุทธิวงศ์ ผู้อำนวยการส่วนสุขภาพสัตว์ รักษาราชการแทนปศุสัตว์เขต 8 ทำหน้าที่ประธานเปิดโครงการจัดชุมชนนักปฏิบัติ และกล่าวให้โอวาท แก่สมาชิกชุมชน จำนวน 24 คน (เป้าหมาย 33 คน) มีนางสาววิภาวี ศรีเจริญ นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ (แทน)ผู้อำนวยการส่วนยุทธศาสตร์และสารสนเทศการปศุสัตว์ ทำหน้าที่คุณอำนวยและคุณกิจ 1 และนายฉัตรฐาพงศ์ คงทุง ทำหน้าที่คุณกิจ 2 และผู้ทำหน้าที่คุณลิขิต คือนางสาวเพียงเพ็ญ โกละกะ เจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์

กิจกรรมถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในครั้งนี้ มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการดำเนินงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี และงานศาสนพิธี โดยได้เน้นในประเด็นที่หน่วยงานต้องปฏิบัติอยู่เสมอ

สรุปองค์ความรู้โครงการชุมชนนักปฏิบัติ

กิจกรรมถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี และงานศาสนพิธี

ประเด็น/หัวข้อ

ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี และงานศาสนพิธี

งานพระราชพิธี

งานพระราชพิธี เป็นงานที่พระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เช่น พระราชพิธีฉัตรมงคล พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา หรืองานที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดขึ้นเป็นกรณีพิเศษ เช่น พระราชพิธีอภิเษกสมรส พระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่

งานพระราชกุศล

งานพระราชกุศล เป็นงานที่พระมหากษัตริย์ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล งานพระราชกุศลบางงานต่อเนื่องกับงานพระราชพิธี เช่น พระราชกุศลมาฆบูชา พระราชกุศลทักษิณานุปทานพระบรมอัฐิ สมเด็จพระบรมราชาบุพการี พระราชกุศลทรงบาตร

งานรัฐพิธี

งานรัฐพิธี เป็นงานพิธีที่รัฐบาลหรือทางราชการจัดขึ้นเป็นประจำปี โดยกราบทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จเป็นประธานประกอบพิธี เช่น รัฐพิธีที่ระลึกวันจักรี รัฐพิธีฉลองวันพระราชทานรัฐธรรมนูญ ซึ่งปัจจุบันทรงรับเข้าเป็นงานพระราชพิธี งานทั้ง ๓ นี้ จะมีหมายกำหนดการทุกงาน การนิมนต์พระสงฆ์และการปฏิบัติศาสนพิธี เป็นหน้าที่ของฝ่ายพิธีกรรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม โดยปฏิบัติงานร่วมกับสำนักพระราชวัง

หมายกำหนดการ

หมายกำหนดการ เป็นเอกสารแจ้งกำหนดขั้นตอนของงานพระราชพิธีโดยเฉพาะ ลักษณะของเอกสารจะต้องอ้างพระบรมราชโองการ คือ ขึ้นต้นด้วยข้อความว่า “**นายกรัฐมนตรี**

หรือเลขาธิการพระราชวังรับพระบรมราชโองการเหนือเกล้าฯ สั่งว่า” เสมอไป และในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่จะต้องส่งหมายกำหนดการดังกล่าวนี้ เสนอนายกรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เพื่อให้เป็นพระบรมราชโองการที่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ

หมายรับสั่ง

หมายรับสั่ง เป็นเอกสารที่ออกถึงผู้มีตำแหน่งเข้าเฝ้าฯ ตามหมายกำหนดการหรือกำหนดการทั้งทั้งนี้ รวมถึงหมายที่สั่งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติพระราชพิธี รัฐพิธี พิธีต่างๆ และผู้ที่ได้รับพระราชทานพระมหากรุณาในเรื่องต่างๆ ตอนกลางสุดของหมายรับสั่งเขียนไว้ว่า **“ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่ และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยให้ถามผู้รับรับสั่ง โดยหน้าที่ราชการ”** แล้วลงชื่อผู้รับรับสั่ง ผู้สั่งคือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้รับรับสั่งคือเลขาธิการพระราชวัง

กำหนดการ

กำหนดการ เป็นเอกสารแจ้งกำหนดขั้นตอนของงานโดยทั่วไปที่ทางราชการหรือส่วนเอกชนจัดทำขึ้นเอง แม้ว่าจะงานนั้นๆ จะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับเบื้องพระยุคลบาท เช่น เป็นงานที่เสด็จพระราชดำเนิน แต่ถ้างานนั้นมิใช่เป็นงานพระราชพิธี ซึ่งกำหนดขึ้นโดยพระบรมราชโองการแล้ว เรียกว่ากำหนดการทั้งสิ้นเช่น ขั้นตอนของงานสวนสนามสำแดงความสามัคคีของทหารรักษาพระองค์ ก็ใช้ว่ากำหนดการ เพราะงานนี้มิใช่พระราชพิธีที่มีพระบรมราชโองการให้จัดขึ้น หากแต่ทางราชการทหารจัดขึ้นเพื่อสำแดงความสามัคคีต่อบี้องพระยุคลบาท

การจัดพิธีของส่วนราชการในวันสำคัญที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์

1. การจัดแบบมีพิธีสงฆ์ (งานมงคล และงานอวมงคล)
2. การจัดแบบไม่มีพิธีสงฆ์ (มีเฉพาะถวายราชสักการะ)

พิธีบำเพ็ญกุศลเพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระมหากษัตริย์ หรือพระบรมวงศ์ที่ทรงพระชนม์อยู่ **จัดแบบงานมงคล** แต่ถ้าเป็นพิธีบำเพ็ญกุศลเพื่ออุทิศถวายแด่พระมหากษัตริย์หรือพระบรมวงศ์ที่สวรรคตหรือสิ้นพระชนม์แล้ว

จัดแบบงานอวมงคล การนิมนต์พระสงฆ์ในพิธีทั้ง ๒ นั้นควรใช้พระสงฆ์ จำนวน ๑๐ รูป
วันสำคัญเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์

วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สำนักพระราชวังกำหนดการจัดงานวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไว้ ๓ แบบ ดังนี้

แบบที่ ๑ การลงนามถวายพระพร

แบบที่ ๒ การลงนามถวายพระพร และชุมนุมสดุดีพระพรชัยมงคล

แบบที่ ๓ การลงนามถวายพระพร ชุมนุมสดุดี และบำเพ็ญกุศลถวายเป็นพระราชกุศล

แบบที่ ๑ การลงนามถวายพระพร

- จัดสถานที่เตรียมรับรองผู้ที่จะมาลงนามถวายพระพร ตามแบบที่สำนักพระราชวังกำหนด

- ลงนามถวายพระพรแล้ว เดินไปหน้าพระบรมฉายาลักษณ์ ถวายความเคารพ ๑ ครั้ง

- การแต่งกาย ข้าราชการแต่งเครื่องแบบปกติขาว พลเรือนแต่งชุดสุภาพหรือสากล

แบบที่ ๒ การลงนามถวายพระพร และชุมนุมสดุดีพระพรชัยมงคล

- จัดสถานที่เตรียมลงนามถวายพระพร และชุมนุมสดุดีถวายพระพรชัยมงคล ตามแบบที่สำนักพระราชวังกำหนด
- ลงนามถวายพระพร แล้วเข้าประจำที่ตามลำดับตำแหน่งหน้าที่
- ประธานเดินไปที่หน้าพระบรมฉายาลักษณ์ เปิดกรวยถวายราชสักการะแล้วถอยออกมาเพื่อถวายความเคารพ ทุกคนถวายความเคารพพร้อมประธาน
- ประธานอ่านคำสดุดีเฉลิมพระเกียรติถวายพระพรชัยมงคล
- ดุริยางค์บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี
- ทุกคนถวายความเคารพพร้อมกัน
- เสรีจพิธี
- การแต่งกาย ข้าราชการแต่งเครื่องแบบเต็มยศ พลเรือนแต่งชุดสุภาพหรือสากล

แบบที่ ๓ การลงนามถวายพระพร ชุมนุมสดุดี และบำเพ็ญกุศลถวายเป็นพระราชกุศล

- จัดสถานที่เตรียมลงนามถวายพระพร และบำเพ็ญกุศลตามแบบที่สำนักพระราชวังกำหนด
- ประธานเข้าสู่ที่ประชุม จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบ ๓ ครั้งแล้ว ถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์
- ไปนั่งประจำที่ประธาน
- เจ้าหน้าที่อาราธนาศีล
- พระสงฆ์ตั้งพัดยศให้ศีล
- ประธานและผู้ชุมนุมประนมมือรับศีล
- ประธานไปที่หน้าพระบรมฉายาลักษณ์ (ทุกคนยืนขึ้น)
- ประธานเปิดกรวยกระทงดอกไม้แล้วถอยออกมาถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ ผู้ชุมนุม ณ ที่นั้นถวายความเคารพพร้อมประธาน
- ประธานอ่านคำสดุดีเฉลิมพระเกียรติถวายพระพรชัยมงคล จบแล้วถวายความเคารพ
- พระสงฆ์ตั้งพัดยศเจริญชัยมงคลคาถา
- ดุริยางค์บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีจบถวายความเคารพพร้อมกัน แล้วนั่งประจำที่
- พระสงฆ์ถวายพระพร
- ประธานประเคนภัตตาหารแต่พระสงฆ์
- ประธานประเคนจตุปัจจัยไทยธรรมแต่พระสงฆ์
- พระสงฆ์อนุโมทนา ประธานกรวดน้ำ - รับพร เมื่อพระสงฆ์กล่าว *ถวายอดิเรก* ทุกคนเอามือลง จบคำถวายอดิเรกแล้วประนมมือรับพรต่อไปจนจบ
- พระสงฆ์เดินทางกลับ
- ประธานและทุกคนถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์พร้อมกัน เป็นเสรีจพิธี

ข้อควรระวังในการจัดพานพุ่ม

การถวายพานพุ่มซึ่งใช้ฉัตร ๙ ชั้น ประดับเป็นยอดพานพุ่มนั้นเป็นการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง เพราะฉัตร ๙ ชั้นเป็นเครื่องประกอบพระบรมชาติดิยราชอิสริยยศของพระมหากษัตริย์ จึงไม่เป็นการบังควรอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้

เป็นยอดพุ่มตามที่ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบันนี้ ยอดของพุ่มต้องเป็นวัสดุเช่นเดียวกันกับที่ใช้ทำเป็นตัวพุ่มแล้วต่อ
ขึ้นเป็นยอด ซึ่งแต่เดิมนั้นใช้ดอกไม้สดประดิษฐ์เป็นพุ่ม แต่ปัจจุบันใช้วัสดุที่นอกเหนือจากดอกไม้สดประดิษฐ์
เป็นพุ่มแทน

*** อ้างอิงจาก หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ต่วนที่สุด ที่ นร ๐๑๑๑/ว ๒๓๓๓
ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

การจัดรูปเทียนแพกรวยดอกไม้

การจัดรูปเทียนแพกรวยดอกไม้ตามแบบของสำนักพระราชวัง เรียงลำดับจากด้านบน คือ กรวยดอกไม้ รูป
เทียน ตามแบบที่ขายในร้านสังฆภัณฑ์ เรียงลำดับ คือ กรวยดอกไม้ เทียน รูป ส่วนการจัดรูปเทียนแพกรวย
ดอกไม้ที่ถูกต้อง *ควรยึดแบบของสำนักพระราชวังเป็นหลักปฏิบัติ*

วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยาม
มกุฎราชกุมาร

วันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยาม
มกุฎราชกุมาร นั้น สำนักพระราชวังออกหมายกำหนดการมีการลงนามถวายพระพรในพระบรมมหาราชวัง
การบำเพ็ญพระราชกุศลเป็นพระราชกิจส่วนพระองค์ งานลงนามถวายพระพร แต่งเครื่องแบบปกติขาว เริ่ม
ตั้งแต่วันที่ ๐๙.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.

ราชการส่วนท้องถิ่น จังหวัด อำเภอ สถานศึกษา ถ้าจัดให้มีการถวายพระพรชัยมงคลโดยอนุโลมตาม
หมายกำหนดการของสำนักพระราชวัง ควรมีการลงนามถวายพระพร ถ้าเป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระ
พระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ก็เชิญพระฉายาลักษณ์ของพระองค์ท่านออกตั้งประดิษฐานที่โต๊ะหมู่

ปัจจุบัน การจัดงานถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นมีการจัดงานกันอย่าง
กว้างขวางทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น งาน ๕ ธันวาคมหาราช งานวันแม่
แห่งชาติ เป็นต้น และได้จัดงานแต่เฉพาะวันที่ ๕ ธันวาคม หรือวันที่ ๑๒ สิงหาคม เท่านั้น การจัดงานเพื่อ
ถวายพระพรชัยมงคลดังกล่าวนี้ แล้วแต่ความพร้อมของแต่ละองค์กร

วันปิยมหาราช

วันที่ ๒๓ ตุลาคม สำนักพระราชวังได้ออกหมายกำหนดการเสด็จพระราชดำเนินทรงวางพวงมาลาถวายราช
สักการะที่พระบรมราชานุสาวรีย์พระบรมรูปทรงม้า แต่งเครื่องแบบปกติขาว เวลา ๑๗.๐๐ น. ต่อจากนี้
เสด็จฯ ไปทรงบำเพ็ญพระราชกุศล สวดพระพุทธมนต์ เทศน์ สดับปกรณ์ที่พระที่นั่งในพระบรมมหาราชวัง แต่ง
เครื่องแบบครึ่งยศ

วันที่ระลึกรัชกาลที่ ๖

วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน สำนักพระราชวังได้ออกหมายกำหนดการเสด็จพระราชดำเนินทรงวางพวงมาลาถวาย
ราชสักการะ ที่พระบรมราชานุสาวรีย์ ที่สวนลุมพินี แต่งเครื่องแบบปกติขาว เวลา ๑๗.๐๐ น. จัดเพื่อถวายราช
สักการะของส่วนราชการ ควรปฏิบัติดังนี้

๑. ถ้ามีพระบรมราชานุสาวรีย์ (พระบรมรูปหล่อ) ประดิษฐานเป็นปูชนียสถานถาวรอยู่แล้วให้ตกแต่งประดับธง
ชาติตามความเหมาะสม แจ้งประกาศให้ข้าราชการ สถานศึกษา และองค์กรต่างๆ ทราบอนุโลมตาม
หมายกำหนดการของสำนักพระราชวัง เฉพาะที่มีการเสด็จฯ วางพวงมาลาถวายราชสักการะ เท่านั้น แต่ง
เครื่องแบบปกติขาว

ผู้เป็นประธานงาน ซึ่งจัดเป็นทางราชการมาถึงที่ประดิษฐานพระบรมราชานุสาวรีย์ ถวายความเคารพพร้อมด้วยคณะ (ควรสวมหมวกทำวันทยหัตถ์) ประธานรับพวงมาลาขึ้นไปวางที่ขาหยั่งวางแล้วถวายความเคารพ คณะที่ยืนแถวอยู่ทำตามประธาน ประธานจุดธูปเทียน เครื่องทองน้อย กราบที่แท่นกราบ (กราบไม่แบมือ) ๑ ครั้ง แล้วไปอยู่หน้าแถวคณะ ทำความเคารพพร้อมกัน เป็นเสร็จการ

หลังจากที่ประธานงานวางพวงมาลาแล้ว หรือก่อนที่ประธานยังไม่มา จะมีคณะใดมาวางพวงมาลาถวายราชสักการะ ก็ยอมทำได้

๒. ถ้าไม่มีพระบรมราชานุสาวรีย์ที่สร้างพระบรมรูปหล่อประดิษฐานไว้เป็นถาวรนั้นจะเชิญพระบรมฉายาลักษณ์ หรือพระบรมรูปหล่อออกตั้งประดิษฐานก็ยอมทำได้ โดยปฏิบัติดังนี้

๒.๑ เชิญพระบรมฉายาลักษณ์หรือพระบรมรูปหล่อ ออกประดิษฐานที่โต๊ะหมู่ มีพานพุ่มดอกไม้ ธูป เทียน ตั้งแต่ง ณ สถานที่อันควรจะเป็นหอประชุม หรือที่รโหฐานตามสะดวก

๒.๒ การปฏิบัติ วางพวงมาลาเช่นเดียวกันกับที่กล่าวไว้ข้างต้น

การแต่งกายในงานพิธีต่างๆ

๑. งานพิธีที่มีหมายกำหนดการ ให้แต่งกายตามหมายกำหนดการ ซึ่งจะระบุว่าจะแต่งเครื่องแบบปกติภาคีคือพับ กากีคือตั้ง ปกติขาว ครี้งยศ หรือเต็มยศ โดยเฉพาะงานพระราชทานผ้าพระกฐินและพระราชพิธีสำคัญ จะระบุถึงการประดับสายสะพายด้วย ก็ต้องสวมสายสะพาย ระบุแต่เพียงว่าแต่งกายเต็มยศ ก็ต้องแต่งเต็มยศ สวมสายสะพายสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน

๒. งานที่ไม่มีหมายกำหนดการ แต่มีหมายรับสั่งไปให้เจ้าภาพ และมีการกำหนดการต่างกายไว้ ในหมายรับสั่งนั้น หมายถึง ให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติต้องแต่งกายตามที่หมายรับสั่งกำหนดไว้

๓. ในการแต่งกายเข้าเฝ้าฯ หรือมีการเสด็จพระราชดำเนิน จะต้องแต่งเครื่องแบบปกติขาว ส่วนในต่างจังหวัด ข้าราชการสำนักพระราชวัง และสำนักพระราชเลขานุการ จะแต่งเครื่องแบบปกติภาคีคือตั้งหรือคอกพับ

หมายเหตุ การส่งหมายของสำนักพระราชวัง สำนักพระราชวังจะส่งหมายเฉพาะงานที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเท่านั้น งานอื่นๆ เช่น การรับเสด็จ การส่งเสด็จพระบรมวงศานุวงศ์องค์อื่นๆ สำนักพระราชวังจะออกประกาศ เป็นทางการทั้งทางสถานีวิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์ผ่านทางกรมประชาสัมพันธ์ โดยไม่มีการส่งหมาย

การถวายความเคารพของสุภาพสตรี

สุภาพสตรีที่แต่งกายธรรมดา ถวายความเคารพโดยวิธีกราบหรือถอนสายบัว ส่วนสุภาพสตรี

ที่แต่งเครื่องแบบ (พลเรือน) ถวายความเคารพโดยวิธีกราบหรือถอนสายบัว หรือจะถวายความเคารพโดยวิธี ถวายคำนับ (ก้มศีรษะ) เช่น ข้าราชการชายก็ได้

การจัดลำดับพิธีการลงนามถวายพระพรและการจัดพิธีการในโอกาสสำคัญต่าง ๆ

1. การวางพุ่มทองพุ่มเงิน และเปิดกรวยกระทงดอกไม้ เพื่อถวายราชสักการะ ตามธรรมเนียมให้ถือปฏิบัติ ดังนี้

1.1 การจัดวางพุ่มทองพุ่มเงิน ซึ่งประกอบเป็นเครื่องสักการะในกรณีจัดวางแทน หรือโต๊ะหมู่บูชาเพื่อประดิษฐานพระบรมรูป พระบรมฉายาลักษณ์ พระรูปหรือ พระฉายาลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นการจัดวางในลักษณะถาวรหรือจัดวางในช่วง ระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเป็นโอกาสมหามงคลต่าง ๆ จะวางพุ่มทองไว้ด้านขวา และ พุ่มเงินไว้ด้านซ้ายของพระบรมรูป พระบรมฉายาลักษณ์ พระรูปหรือพระฉายาลักษณ์

1.2 การวางพุ่มทองพุ่มเงินในการประกอบพิธีถวายราชสักการะ สามารถดำเนินการ ได้ 2 แบบ ดังนี้ ความรู้จากการเข้ารับการอบรม “การปฏิบัติงานด้านพระราชพิธี รัฐพิธี และพิธี”

1.2.1 แบบที่ 1 กรณีเป็นพระบรมรูปหรือพระรูปขนาดใหญ่ เช่น พระบรมราชานุสาวรีย์ และมีแท่นสำหรับวาง พุ่มทองพุ่มเงินไว้ถาวร ให้จัดโต๊ะ สำหรับวางพุ่มทองพุ่มเงิน 1 – 2 ตัว ต่างหากวางไว้กลางพระบรมรูป และเมื่อ เริ่มพิธีให้ประธานในพิธีวางพุ่มทองก่อนทางด้านขวาของผู้ วาง และพุ่มเงินทางด้านซ้ายของผู้วาง ตามลำดับบน โต๊ะที่จัดเตรียม ไว้ จากนั้น จึงเปิดกรวยกระทงดอกไม้เป็นลำดับถัดไป อนึ่ง หลังจาก เสร็จสิ้นพิธีจึงให้เจ้าหน้าที่ เชิญพุ่มทองพุ่มเงินจากโต๊ะไปวางไว้บน แท่นด้านขวาและด้านซ้ายของพระบรมรูปหรือพระรูป เช่นเดียวกับ ข้อ 1.1

1.2.2 แบบที่ 2 กรณีเป็นการจัดโต๊ะหมู่บูชาประดิษฐานพระบรมรูป พระ บรมฉายาลักษณ์ พระรูปหรือพระ ฉายาลักษณ์เพียงชุดเดียว เมื่อเริ่ม พิธีให้ประธานวางพุ่มทองไว้ด้านขวา (ด้านซ้ายของผู้วาง) และพุ่ม เงินไว้ ด้านซ้าย (ด้านขวาของผู้วาง) ของพระบรมรูป พระบรมฉายา ลักษณ์ พระรูปหรือพระฉายาลักษณ์ตามลำดับ โดยไม่ต้องดำเนินการ ตามข้อ 1.2.1 จากนั้น จึงเปิดกรวยกระทงดอกไม้เป็นลำดับถัดไป 2. ลำดับการลงนาม ถวายพระพร ถ้าจะกำหนดจัดให้มีพิธีวางพานพุ่มทองพุ่มเงินที่โต๊ะ หมู่บูชา และการเปิดกรวยกระทงดอกไม้บน รูปเทียนแพ ให้วางพุ่มทองพุ่มเงินก่อน แล้วเปิดกรวยกระทงดอกไม้รูปเทียนแพที่หน้าพระบรมฉายาลักษณ์ เสร็จ แล้วถวาย ความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์เป็นเสร็จการ 3. การถวายราชสักการะในรัฐพิธี และพิธีการเนื่องใน โอกาสวันสำคัญต่าง ๆ เช่น การ ถวายราชสักการะสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ซึ่งกำหนดให้มีการวางพุ่มดอกไม้ สด หรือวางพวงมาลา และจุดเทียนธูปถวายราชสักการะนั้น ให้ถือปฏิบัติโดยวางพานพุ่ม ดอกไม้สดหรือพวง มาลาก่อน แล้วจึงจุดเทียนธูปถวายราชสักการะตามลำดับ 4. กรณีที่การจัดวางพุ่มทองพุ่มเงิน หรือพุ่มดอกไม้สด ไว้ที่โต๊ะหมู่บูชาก่อนพิธีการ และให้ ประธานในพิธีเป็นผู้เปิดกรวยกระทงดอกไม้ หรือจุดเทียนธูปถวายราช สักการะเมื่อเริ่ม พิธีนั้น สามารถกระทำได้ โดยหากเป็นพุ่มทองพุ่มเงินให้ถือปฏิบัติตามข้อ 1

**ข้อควรรู้ - การจุดเทียนชัย ใช้ในพิธีพุทธาภิเษก พระสงฆ์ต้องเป็นผู้จุดและผู้ดับ - การจุดเทียนถวายพระพรชัย มงคล ไม่เป็นพระราชพิธี ถือเป็นพิธี ความรู้จากการเข้ารับการอบรม “การปฏิบัติงานด้านพระราชพิธี รัฐพิธี และ พิธี” - “ถวายพระพรชัยมงคล” ใช้เฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนาง เจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ - การจุดเทียนธูปบูชาพระ (จุดเทียนก่อนจุดธูป) จะจุดจากซ้ายไปขวา หรือขวาไปซ้ายก็ได้ - การประนมมือในงานพระราชพิธี ให้ประนมมือตามพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ท่านประนมมือขึ้น ให้ ประนมมือขึ้น พระองค์ท่านลดมือลง ให้ลดมือลง หาก ไม่อยู่ในตำแหน่งที่เห็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้สังเกตและปฏิบัติตาม องคมนตรี ยกเว้นพระสงฆ์ถวายอดิเรก และถวายพระพรลา เพราะพระสงฆ์ถวาย อดิเรกและถวายพระพรลาพระองค์ท่านเท่านั้น - การจัดงานในพระที่นั่ง / พระบรมมหาราชวัง พระสงฆ์จะกลับ ก่อน - การจัดงานในพลับพลาพิธี พระองค์ท่านจะเสด็จกลับก่อน - สดับปกรณ์คือ การบังสุกุล ใช้ตั้งแต่หม่อมเจ้า ขึ้นไป - การประเคนภัตตาหาร จะต้องประเคน ข้าว กับข้าว และน้ำ ตามลำดับ - การถวายพานพุ่ม ถ้าเป็น พานพุ่มดอกไม้สดใช้พานพุ่มเดียว พานพุ่มดอกไม้สดจะอยู่ ซ้ายหรือขวาก็ได้ตามความเหมาะสม - การถวายพาน พุ่มทองพุ่มเงิน พานพุ่มทองจะอยู่ทางขวาของพระบรมฉายาลักษณ์ ก่อนถวายพานพุ่มจะวางพานพุ่มไว้ขวามือ ของผู้ถวาย เมื่อถวายแล้วพานพุ่มทองจะ อยู่ขวามือของพระบรมฉายาลักษณ์ หากพานพุ่มมีอุบะให้หันอุบะออก หาดตัวผู้วาง - โต๊ะวางพานพุ่มให้ใช้ผ้าตาดสีทอง ผ้าตาดสีเงิน เพื่อกันความสับสน - การประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้ติดชิดอินทธนู - เหยี่ยุทธาอิสริยาภรณ์ ต้องเป็นเหยี่ยุทธที่เกิดทันเท่านั้นถึงจะติดได้ - การติดแขนทุกข์ ให้ติดข้างซ้าย - การใส่ชุดสีทาก็ไปร่วมงานศพ ไม่ต้องติดแขนทุกข์ ชุดทาก็เป็นชุดที่ไปได้ทั้งงาน

แต่งงานและงานศพ - สตรี หากไม่แต่งเครื่องแบบของทางราชการ ให้แต่งชุดไทยพระราชนิยม การจัดงานและพิธีต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร - นิมนต์พระสงฆ์ 9 รูป หรือ 10 รูปก็ได้

- ประธานในพิธีจะนั่งตรงกับพระสงฆ์รูปแรก - การจุดเทียนธูปในงานพิธีทั่วไป นิยมจุดเทียนด้านซ้ายมือก่อน - เทียนชนวน ควรวางไว้ท้ายอาสนสงฆ์ ผู้เชิญเทียนชนวนจะเดินจากท้ายอาสนสงฆ์ ไป หาประธาน - ในการเชิญผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นประธาน ให้เชิญก่อนงาน 10 วัน และ จะต้องไม่เชิญในวันที่มีประชุมหัวหน้าหน่วยงาน ประชุมสภากรุงเทพมหานคร ประชุม ผู้บริหาร ประชุม ก.ก. ประชุม อ.ก.ก. วิสามัญ - การจัดงานให้ประดับธงเพื่อบอกให้รู้ว่าได้มีการจัดงานอะไร - สำนักพระราชวังไม่ได้กำหนดว่าธงจะอยู่หน้าหรือหลังโต๊ะหมู่พระบรมรูป พระบรม ฉายาลักษณ์ แต่จะนำธงชาติไว้ด้านขวา ธง กปร./ธง สก. อยู่ด้านซ้าย - หน่วยงานต่าง ๆ ถวายพานพุ่ม ประธานในพิธีจะเปิดกรวยเป็นคนสุดท้าย

ความรู้เกี่ยวกับศาสนพิธี

ศาสนพิธี หมายถึง ระเบียบแบบแผนหรือแบบอย่างที่ยึดปฏิบัติในศาสนา เมื่อนำมาใช้ในพระพุทธศาสนา จึงหมายถึงระเบียบแบบแผนหรือแบบอย่างที่ยึดปฏิบัติในพระพุทธศาสนา ศาสนพิธีต่างๆ ช่วยทำให้ความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนิกชนมีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นเป็นสิ่งตอกย้ำใจให้ระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยได้อย่างดีเยี่ยม จึงเป็นระเบียบแบบแผนอันดีงามที่ควรรักษาไว้คู่กับพระพุทธศาสนาตลอดไป

ศาสนพิธี เป็นพิธีกรรมทางศาสนาซึ่งยึดปฏิบัติเป็นแบบอย่าง เป็นธรรมเนียมสืบต่อกันมา เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามเป็นแบบเดียวกัน เหตุให้เกิดศาสนพิธีนี้คือความนิยมทำบุญของพุทธศาสนิกชนซึ่งไม่ว่าจะปรารถนาเหตุอะไรทำกัน ก็มักจะให้ตรงและครบตามหลักวิธีทำบุญในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแนะนำไว้ 3 หลัก คือ

1. ทาน การบริจาควัตถุสิ่งของของตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น
2. ศีล การรักษากายวาจาให้สงบเรียบร้อย
3. ภาวนา การยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นด้วยการอบรมให้สงบนิ่งและให้เกิดปัญญา

ศาสนพิธีมี 4 หมวดใหญ่

ในพระพุทธศาสนาแบ่งศาสนพิธีออกเป็น 4 หมวดใหญ่ๆ ดังนี้

1. กุศลพิธี เป็นพิธีเกี่ยวกับการอบรมความดีงามทางพระพุทธศาสนาเฉพาะบุคคล เช่น การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ การเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และการรักษาศีลประเภทต่างๆ เป็นต้น
2. บุญพิธี เป็นพิธีทำบุญเนื่องด้วยประเพณีในครอบครัวซึ่งเป็นประเพณีที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคนทั่วไปมี 2 ประเภท คือ
  - 2.1 พิธีทำบุญในงานมงคล ได้แก่การทำบุญในโอกาสต่างๆ
  - 2.2 พิธีทำบุญในงานอวมงคล เช่น บุญหน้าศพ เป็นต้น
3. ทานพิธี เป็นพิธีถวายทานต่างๆ เช่น การถวายทาน เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค เป็นต้น
4. ปกิณกะพิธี เป็นพิธีเบ็ดเตล็ด ได้แก่ การอาราธนาศีล การประเคนของพระ เป็นต้น

การเตรียมการจัดศาสนพิธี

1. การเตรียมกำหนดการ

กำหนดการ คือ เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อบอกลักษณะของงาน เป็นต้นว่า งานอะไร ใครเป็นประธาน สถานที่ วัน เวลาในการจัดงาน ลำดับขั้นตอนของงาน การแต่งกาย เพื่อให้ผู้ร่วมในพิธี มีความเข้าใจ ตรงกันและทราบขั้นตอนของพิธี

2. การเตรียมบุคลากร

การเตรียมบุคลากร เป็นการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละส่วนของผู้ปฏิบัติงาน ภารกิจที่รับผิดชอบส่วนใด

1.1 พระสงฆ์ - การนิมนต์พระสงฆ์ ควรเขียนเป็นหนังสือ เรียกว่า การวางฎีกานิมนต์พระสงฆ์ สำหรับงานพระราชพิธี หรือพิธีของทางราชการนิมนต์พระสงฆ์ 10 รูป

1.2 ประธานพิธี - ควรเตรียมสถานที่ให้เหมาะสมกับฐานะของผู้ที่เชิญมาเป็นประธาน เช่น การ จัดที่นั่งการต้อนรับ การเตรียมเครื่องรับรอง

1.3 ศาสนพิธีกร - ต้องมีความรอบรู้ในด้านพิธีการต่างๆ ทำหน้าที่ควบคุม จัดการ ประสานงาน ระหว่างผู้ร่วมปฏิบัติงานพิธี

3. การเตรียมสถานที่ ควรคำนึงถึงความเหมาะสมของสถานที่ มีหลัก ดังนี้

1. ความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดพิธี
2. มีความกว้างขวาง เพียงพอกับการรับรองผู้ร่วมพิธี
3. สะอาด สะดวก ปลอดภัย
4. ไม่มีเสียงรบกวน

1. การปูลาดสถานที่

คำนึงถึงความเหมาะสมและสวยงาม ให้ปูลาดับลดหลั่นกันไป คือการปูลาดตรงบริเวณ รอยต่อระหว่างพรมหรือเสื่อ ต้องให้ด้านสูงทับด้านต่ำ ให้กำหนดทางด้านพระพุทธรูปและพระสงฆ์ ประดิษฐานอยู่เป็นด้านสูง

2. การจัดอาสน์สงฆ์

ควรจัดด้านริมฝาผนังด้านใดด้านหนึ่ง ที่มีผนังด้านหลังควรมีความเรียบร้อย หรือติดมา นอาสน์สงฆ์ไม่ควรต่ำกว่าเก้าอี้ของผู้ร่วมพิธี

3. การตั้งโต๊ะหมู่บูชาในงานพิธี

1. การตั้งโต๊ะหมู่บูชานิยมตั้งไว้ด้านขวามือของพระสงฆ์ แต่ถ้าสถานที่ไม่อำนวยก็อนุโลมให้ตั้ง ไว้ทางด้านซ้ายมือของพระสงฆ์ได้ ควรพิจารณาให้เหมาะสมกับสถานที่ ไม่ควรวางไว้ในตำแหน่งที่ต้องใช้เป็น ทางเดินผ่านไปมา

- รูป ใช้ 3 ดอก ปักเรียงกันเป็นหน้ากระดานในลักษณะตั้งตรงไว้ในกระถางรูป
- เทียนใช้ 2 เล่ม ตั้งไว้ที่โต๊ะหมู่บูชาตัวเดียวกับกระถางรูปด้านซ้ายและด้านขวาของ

กระถางรูปอย่างละ 1 เล่ม

- ดอกไม้ เป็นแจกันหรือพานพุ่มไม่น้อยกว่า 2 แจกัน หรือ 2 พาน

4. การปฏิบัติศาสนพิธี

1. การเชิญเทียนชนวน

- ถือเชิงเทียนชนวนด้วยมือขวา ใช้ฝ่ามือรองรับใต้ฐานเชิงเทียนชนวน ใช้นิ้วหัวแม่มือจับด้านบนฐานเชิงเทียนชนวน มือซ้ายถือไฟแช็ก พร้อมจุดยืนรออยู่ที่ท้ายอาสนสงฆ์
- เริ่มพิธี จุดเทียนชนวนที่บริเวณท้ายสงฆ์ แล้วเดินเข้าไปพอบประมาณให้ประธานเห็น
- แสดงความเคารพประธาน เมื่อประธานเดินไปหน้าโต๊ะหมู่บูชา ให้เดินไปส่งเทียนชนวนทางขวามือของประธาน นั่งคุกเข่าส่งเทียนไม่ต้องพนมมือ
- รับเทียนชนวนคืนด้วยมือขวา โดยการหงายฝ่ามือขวารองรับใต้ฐานเทียนชนวน แล้วใช้หัวแม่มือจับด้านบน ถอยออกมาได้ระยะพอสมควร แสดงความเคารพประธาน แล้วเดินถอยออกไปทางท้ายอาสนสงฆ์ทันที
- เมื่อถึงบริเวณท้ายอาสนสงฆ์จึงดับเทียนชนวน โดยใช้วัสดุอื่นหรือใบไม้จับหรือรูดใส่เทียนให้ดับ ไม่ควรใช้วิธีเป่าหรือใช้มือโบกสะบัด

2. การประเคนพระสงฆ์ ผู้ประเคนต้องเข้าไปอยู่ในที่ใกล้ระยะดังกล่าว แล้วยกสิ่งของให้พ้นขึ้นจากพื้น แล้วน้อมถวายสิ่งของที่ต้องประเคน คือสิ่งที่จะพึงบริโภค เช่น อาหาร น้ำร้อนน้ำเย็น เมื่อประเคนแล้วอย่าไปจับต้องหรือเลื่อน หากจะมีการเลื่อน พระสงฆ์จะเป็นผู้เลื่อนเอง เนื่องจากเมื่อจับต้องแล้วจะต้องประเคนใหม่

3. การส่งพระสงฆ์เมื่อสิ้นสุดพิธี ดำเนินการ ดังนี้

1. รับพระสงฆ์ลงจากอาสนสงฆ์
2. ประสานงานการส่งพระสงฆ์กลับวัด
3. ดับรูปเทียนที่จุดบูชา ณ โต๊ะหมู่บูชาให้เรียบร้อย

Explicit Knowledge

1. ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานรัฐพิธี และงานศาสนพิธี

*****

นางสาวเพียงเพ็ญ โกละกะ
เจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์
ผู้บันทึก